

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
НАПИСАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ БІОЛОГІВ**

ЛУЦЬК – 2018

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 20, від 20 червня 2018 р.)

Укладачі:

Фіщук О.С. кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук

Іванців О.Я., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук

Рецензенти:

- **К.Б.Сухомлін**, доктор біологічних наук, професор кафедри зоології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
- **І.І.Кузьмішина**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Методичні рекомендації до організації навчально-дослідницької діяльності студентів та написання наукових робіт студентів біологів відповідають вимогам до написання такого типу робіт і розраховані на студентів біологічного факультету СНУ імені Лесі Українки

М

Методичні рекомендації до організації навчально-дослідницької діяльності студентів та написання наукових робіт студентів біологів / О.С.Фіщук, О.Я. Іванців – Луцьк, СНУ ім. Лесі Українки, 2018. – 68 с.

1. Пояснювальна записка

Наукова робота є формою навчально-дослідницької діяльності студента і має на меті отримання навичок проведення пошукових та прикладних досліджень в галузі.

Курсова робота виконується за визначеною і погодженою з керівником темою. Тематика наукових робіт повинна відповідати завданням підготовки студента до самостійної діяльності і мати тісний зв'язок з практичними потребами діяльності. Керівництво курсовими роботами здійснюється, як правило, викладачами кафедри.

Випускна кваліфікаційна робота / Магістерська робота покликана засвідчити відповідний рівень фахової освіти студента. Вимоги щодо її змісту, творчого характеру, теоретичної та практичної значущості результатів мають свої кваліфікаційні ознаки. Написання магістерських робіт має на меті систематизувати, закріпити, розширити теоретичні та практичні знання зі спеціальності та освітньої програми, виявити навички застосування цих знань при вирішенні конкретних наукових завдань. Майбутнім фахівцям важливо розвивати навички самостійної роботи, опановувати методику дослідження та експериментувати, з'ясовувати підготовленість до самостійної роботи.

Науковим керівником магістерської роботи призначають, як правило, професора або доцента кафедри, у сфері наукової компетенції якого спеціалізується магістрант, а для робіт, що виконуються на межі наукових напрямків – одного чи двох наукових консультантів.

Підготовку до виконання курсових, наукових, і магістерських робіт забезпечують випускові кафедри вищого навчального закладу. Тематика заздалегідь визначається і затверджується рішенням засідання кафедри та затверджується вченою радою факультету, враховуючи відповідність до рівня розвитку сучасної науки та актуальних напрямів наукових досліджень освітньої програми (спеціалізації).

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

2. Вибір теми наукової роботи

Для затвердження теми ВКР та призначення наукового керівника студент не пізніше 15 вересня навчального року подає письмову заяву на ім'я декана факультету із зазначенням теми. До 25 вересня теми затверджують на засіданні кафедри та призначають наукових керівників роботи. Заяву студента підписують завідувач відповідної

кафедри, науковий керівник та декан факультету; вона зберігається на кафедрі, Додаток А.

Успішне виконання наукової роботи великою мірою залежить від вдало вибраної теми. Вона повинна відповідати інтересам студента, його можливостям проведення відповідних досліджень, а також наявності в його розпорядженні експериментальних методик. Особливу увагу необхідно звернути на актуальність теми, її наукове і практичне значення. При виборі теми важливо пам'ятати, що підготовка наукової роботи дозволяє глибше оволодіти навичками практичного застосування вивчених методів і методик дослідження, а також зібрати матеріал, необхідний при підготовці випускних кваліфікаційних робіт і в майбутній практичній та науковій діяльності фахівця. Важливо пам'ятати, що пропонована тематика наукових робіт носить переважно узагальнений характер і часто вимагає певного уточнення назви. Таке уточнення відбувається при складанні конкретного плану дослідження і в процесі консультування з науковим керівником. Уточнення теми може бути пов'язане з врахуванням досвіду і знань студента, часу, необхідного для проведення досліджень, можливостями вибору експериментальної бази. При цьому не виключається можливість і ініціатива самого студента. Не слід відкидати ініціативу самого студента при виборі теми. Доцільно допомогти йому сформулювати тему.

Після вибору теми наукової роботи студент одержує настановну консультацію від наукового керівника, де уточнюється об'єкт, предмет, мета і завдання наукової роботи і складає календарний план, який визначає основні етапи і терміни виконання роботи. Схема координації роботи представлена у додатках у вигляді робочого плану, який разом із керівником заповнюється на початку навчального року (Додаток Б). На основі цього складається початковий план-композиція майбутньої роботи.

У дослідженні виділяється рід етапів. Воно починається з розробки програми вивчення об'єкта, наприклад, певного виду квітку. Ця програма передбачає:

- постановку проблеми, визначення мети, завдань і предмета вивчення;
- визначення методів дослідження;
- вивчення систематичного положення конкретного виду;
- збір матеріалу, яке супроводжується фіксацією та морфологічним описом одержаних даних;

- якісну та кількісну обробку зібраних результатів;
- пояснення результатів, формулювання висновків, складання системи.

Загальне завдання дослідження повинно бути чітко сформульоване і зрозуміле студенту. Воно може бути деталізоване шляхом виділення часткових завдань. Якщо це зроблено, тоді студенту буде зрозумілим зв'язок між частковим і загальним.

3. Структура курсової роботи

Курсова робота - це підсумок елементарного самостійного дослідження.

Курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основну частину, яка містить два або три розділи;
- висновки;
- додатки (за необхідністю);
- список використаних джерел;

У *вступі* обґрунтовується актуальність обраної теми, її особливості, значущість з огляду на соціальні потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності, наводяться також значущі компоненти вступу, які викладені нижче у наших методичних рекомендаціях.

У *розділі 1* наводяться основні теоретичні, експериментальні дослідження з теми, зазначається, хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність (основний зміст) проблеми, основні чинники (фактори, обставини), що зумовлюють розвиток явища або процесу, який вивчається. Наводиться перелік основних змістових аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабкої розробленості. Важливо також висловити власне відношення до ідей і висновків автора, підтвердивши його певними аргументами (особистим досвідом, висловлюваннями інших дослідників і ін.), дається глибинний аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо проблеми.

У *розділі 2* подається аналіз методів та методик дослідження, а підрозділ 2.2. – має містити експериментальне вивчення проблеми дослідження; увага приділяється виявленню нових ознак, експериментальним даним, новим методикам, оригінальним підходам

до вивчення проблеми. Висловлюються власні думки щодо перспектив розвитку проблеми.

У висновках подаються результати конкретно виконаних завдань, ідеї, думки, оцінки, пропозиції студента-науковця.

У додатках наводяться допоміжні формули, таблиці, схеми, графіки, діаграми, зразки документів, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

До списку використаних джерел включають публікації переважно останніх 5-10 років. Особливу цінність мають роботи останнього року.

Загалом, робота повинна бути пов'язана із вирішенням доступного дослідницького завдання. Доцільно, щоб наукова робота відображала нові факти, спостереження та висновки, глибокі логічні підсумки і конкретні рекомендації. Вона виконає своє призначення у тому випадку, коли навіть відоме положення буде розкрито в ній у новому аспекті, згідно із самостійною авторською позицією, якщо вона розбудить у студента творче, гнучке і конструктивне мислення, спостережливість, спонукає до пошуку надійних засобів отримання наукової інформації.

Більш детально оформлення кожної структурної частини наукової роботи висвітлено на подальших сторінках даних методичних рекомендацій.

4. Структура магістерської наукової роботи

Наукова робота повинна містити:

- 4 вшиті в роботу файли (для розміщення допуску до захисту, відгуку наукового керівника, рецензії на наукову роботу, публікацій автора наукової роботи та *акту впровадження результатів дослідження* /за необхідності/);
- титульний аркуш;
- завдання (календарний план роботи)
- анотація до наукової роботи українською та англійською мовами (кожна обсягом 1900-2000 знаків з пробілами);
- зміст;
- Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності).
- вступ;
- основну частину (теоретичний та емпіричний розділи – два або три розділи);
- висновки;

- додатки (за необхідністю);
- список використаних джерел;

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Об'єм наукової роботи в межах основного тексту:

Вид наукової роботи	Кількість сторінок	Кількість процитованих джерел
Курсова робота	30 – 40	30 (і більше)
Магістерська робота	80 – 120	80 (і більше)

Титульний аркуш наукової роботи містить найменування навчального закладу; кафедри, де виконувалась робота; назву наукової роботи; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, курс, групу, спеціальності, освітньої програми за якими навчається студент, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника, його посаду та науковий ступінь; місто і рік виконання (Додаток В.1, В.2).

Завдання на магістерську роботу має розміщуватися одразу після титульного аркуша і містити інформацію про хід організації написання наукової роботи, вчасність виконання студентом всіх завдань, поставлених у дослідженні, а також календарний план роботи (Додаток Б).

Анотація. Для ознайомлення зі змістом та результатами магістерського дослідження подається державною та англійською мовами анотація - узагальнений короткий виклад її основного змісту. В анотації до роботи мають бути стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням новизни та практичного значення.

В анотації також вказуються:

- кожною мовою анотація має бути обсягом 1900-2000 знаків з пробілами;
- прізвище та ініціали студента;
- назва роботи;
- спеціальність (шифр і назва);
- освітня програма (назва);
- місто, рік.

Наприкінці анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту наукової праці, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів

становить від п'яти до десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому.

Анотація повинна містити лаконічну змістовну характеристику наукового дослідження. Формулювання змісту анотації повинні висвітлювати наступні компоненти: вивченню чого присвячене наукове дослідження; сутність чого розкрито, яку модель (чи модель чого) побудовано; що виявлено та на якому рівні; що визначено чи досліджено; що встановлено, якими взаємовпливами, чинниками обумовлена можливість підвищення рівня ефективності явища, що досліджується у роботі тощо.

Зміст подають на початку наукової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема, вступу, розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків та ін. (Додаток Д).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності). Якщо в науковому дослідженні вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа - їх детальне розшифрування. Якщо в дослідженні спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

5. Написання та оформлення основної частини наукової роботи

■ **Основна частина** наукової роботи має містити:

- вступ,
- розділи і підрозділи, (рідше ще й пункти, підпункти) роботи;
- висновки.

5.1. Написання та оформлення вступу до наукової роботи

Вступ (окремі пункти попередньо визначаються на першій консультації з науковим керівником, остаточно оформлюється вступ після завершення роботи, як результати роботи описуються такі пункти, як наукова новизна, практична значущість тощо) розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності

проведення дослідження. Структурні компоненти вступу, як загальну характеристику наукової роботи, далі подають в рекомендованій нижче послідовності (висвітлення кожного зі вказаних пунктів слід розпочинати з абзацу, назву висвітлюваного пункту фіксувати та виділяти півжирним шрифтом):

1. **Актуальність дослідження.**
2. **Об'єкт дослідження.**
3. **Предмет дослідження.**
4. **Мета дослідження.**
5. **Завдання дослідження.**
6. **Теоретико-методологічна основа дослідження.**
7. **Методи дослідження.**
8. **База дослідження.**
9. **Наукова новизна одержаних результатів дослідження, або Новизна дослідження.**
10. **Практична значущість одержаних результатів.**
11. **Апробація результатів. Публікації за час навчання (за наявності).**

Ці поняття є ключовими для наукової роботи. Тому їм слід приділити особливу увагу.

■ Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують **актуальність** і доцільність роботи. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми або наукового завдання.

■ Далі визначається об'єкт і предмет наукового дослідження.

Об'єктом виступає та сторона дійсності, на яку спрямована дана наука. Часто об'єкт фіксується у самій назві науки, але в силу того, що наука не в змозі вичерпно описати свій об'єкт, то вона обмежує сферу своїх інтересів. Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження складає та сторона чи сторони, якими в ній представлений об'єкт науки, тобто предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Предмет не фіксує всіх сторін об'єкту, але може включати те, що виступає відсутнім в об'єкті.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора наукової роботи, оскільки

предмет дослідження визначає тему наукової роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Виділення **об'єкту та предмету** наукового дослідження дає можливість визначити **мету** дослідження.

Розрізняють фундаментальні та прикладні дослідженнями. Перші виразно орієнтовані на пошук загальних законів розвитку предмета, що вивчається, а другі - на способи використання на практиці того, що відкрито у фундаментальних дослідженнях. Мета будь-якого прикладного дослідження - безпосереднє розв'язання практичного завдання, більш чи менш швидко впровадження результатів для вдосконалення якихось аспектів матеріальної чи духовної діяльності суспільства.

Не слід формулювати мету як “Дослідження ...”, “Вивчення ...”, тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Мета наукової роботи має формулюватись максимально лаконічно, але повно (власне формулюванню передують такі конструкції : “Мета роботи полягає в ...”, “метою наукової роботи передбачено”, “цим визначається мета наукової роботи” та ін

На конкретні **завдання** у досягненні поставленої мети, що вирішуються автором, вказують одиниці на зразок: “мета роботи передбачає розв'язання таких завдань:”, “мета дослідження визначає її основні завдання” та ін. Формулювання завдань наукової роботи подається із нумерацією. Кожне положення зручніше починати зі слів: виявити, з'ясувати, описати, визначити, встановити, здійснити, сформулювати, висвітлити, показати тощо.

Теоретико-методологічна основа дослідження. Висвітлюються теоретичні положення науки, які є базовими, основними в обґрунтуванні дослідження, представлені у концептуальних позиціях, концепціях, напрямках, течіях, які існують в науці. Необхідно вказати основних представників-науковців, які мають доробки у зазначеній концепції (напрямку, течії). **Методи дослідження.** Автор подає перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко визначаючи що саме досліджувалося тим чи іншим методом.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і систематизація науково-теоретичних та методичних джерел; морфологічні методи; систематичні методи; методи обробки та інтерпретації даних (кількісні та якісні із застосуванням методів математичної статистики).

■ **База дослідження.** Вказується місце збору потрібного для дослідження матеріалу, залежно від того де проводилося дослідження, місто (село), область.

■ **Новизна дослідження.** Новизна наукової роботи може зумовлюватись кількома чинниками: у роботі уточнюються окремі поняття з огляду на нові наукові дані, пропонується новий підхід у дослідженні якогось явища, тобто розглядається істотно нова методика, ставляться завдання, які не могли з'ясувати попередники тощо. Відповідно автор наукової роботи подає коротку анотацію нових наукових досліджень (рішень), запропонованих особисто. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни.

■ **Практичне значення отриманих результатів.** Практичне значення наукової роботи полягає у можливостях наукового використання результатів дослідження або у рекомендаціях щодо їх використання.

■ **Апробація результатів. Публікації за час навчання.** Автор наукової роботи вказує публікації у фахових виданнях, статті, тези та наукові повідомлення як результат участі у конференціях, семінарах тощо. Дані подає згідно з вимогами до оформлення бібліографічного опису списку джерел..

Загалом вступний розділ дослідження повинен віддзеркалювати ту теоретичну роботу, яку автор провів з врахуванням рекомендацій, що наводяться нижче, де висвітлюється система роботи з науковими джерелами. Окрім цього, тут важливо здійснити методологічне обґрунтування проблеми та оцінити ступінь інноваційної, теоретичної та практичної значущості дослідження.

5.2. Написання та оформлення розділів дослідження

Кожний розділ починають з нової сторінки.

Розділи наукової роботи повинні за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження поставленої проблеми. Кожен розділ повинен містити короткі висновки, які узагальнюють результати дослідження, отримані автором.

В розділах основної частини подають:

- Огляд літератури за темою та вибір напрямків досліджень;
- Виклад загальної методики та основних методів досліджень;
- Експериментальну частину і методики досліджень;
- Відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження;

- Аналіз і узагальнення результатів досліджень.
- Обґрунтування та прогнозування способів підвищення ефективності досліджуваного явища.

Зазвичай, наукова (курсова, магістерська) робота може складатись з 2-3 розділів.

Розділ 1. Перший розділ є теоретичним дослідженням, мета якого – систематизація здобутих знань з дисципліни (напрямку, в межах якої пишеться наукова робота) відповідно до вибраної теми. У розділі аналізуються думки, наукові позиції щодо проблем, які досліджуються, наводиться огляд літературних джерел, їх критичний аналіз та узагальнення. В огляді літератури необхідно окреслити основні етапи розвитку наукової думки за проблемою, що досліджується.

Обов'язково повинні бути посилання на всі використані джерела, які представлені у загальному списку.

Обсяг першого розділу - 20-25% від загального обсягу основного тексту наукового дослідження.

Розділ 2. Другий розділ – практичний. Він містить практичний аспект дослідження вибраної теми. У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення дослідження.

Мета цього етапу дослідження – на конкретному практичному прикладі довести дослідження з обраної тематики. На цьому етапі необхідно використати і представити у підрозділі 2.1. У наступних підрозділах (2.2., 2.3. і т.д) розділ 2 має містити фактичні дані щодо практичного матеріалу з вибраної проблематики.

Результати аналізу даних треба представити в таблицях, схемах, діаграмах, графіках тощо.

Розділ 3. У наступних підрозділах з вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розроблення проблеми. Студент повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Третій розділ – це проектна частина, де потрібно запропонувати заходи, прийоми, методи, підходи, механізми підвищення ефективності явища, що досліджується, або аспекти, фактори, питання, на які повинна бути спрямована основна увага при проведенні певних досліджень. У цьому розділі треба представити пропозиції щодо удосконалення впровадження у практичну діяльність тих аспектів діяльності, що були досліджені в першому розділі. Студент повинен обґрунтувати свої пропозиції переконливо аргументуючи їх.

Якщо у роботі планується два розділи, то зміст 1-го – теоретичний аналіз, а 2-го – практичний.

5.3. Написання та оформлення висновків дослідження

У **висновках** викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в дослідженні, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики, дається стислий виклад результатів дослідження, а також можуть надаватись рекомендації з практичного використання його результатів. У висновках вказується, які з поглядів на проблему отримали підтвердження, а які вимагають подальшого уточнення. У висновках також обґрунтовується, чи ставиться під сумнів необхідність і перспективність подальшого дослідження проблеми, пропонуються нові напрямки, які виявились в ході проведеного дослідження. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в дослідженні наукової проблеми (задачі), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Кожен з таких висновків - це чітка відповідь на поставлене в дослідженні завдання (слід звірятися із завданнями, визначеними у вступі до наукового дослідження).

6. Робота над літературними джерелами для написання теоретичного розділу наукового дослідження

Робота над темою, як правило, починається з ретельного пошуку і аналізу джерел, опублікованих з теми дослідження. Джерелом таких

відомостей є каталоги бібліографічних відділів бібліотек, реферативні і бібліографічні видання, комп'ютерні засоби пошуку та збору інформації. На основі цих даних студент складає перелік книг, збірників, журнальних статей, які необхідно опрацювати при підготовці наукової роботи. Пріоритет рекомендується надавати найновішій літературі оглядового характеру, яка дає можливість звузити напрямки теоретичного пошуку. Кожне джерело (книгу, статтю) рекомендується записувати на окрему бібліографічну картку, що полегшує роботу з літературою.

Теоретичний варіант роботи передбачає визначення завдань дослідження до початку вивчення літератури. Вони можуть бути сформульовані в загальному плані: вивчити публікації. При першому читанні складається загальне враження про роботу.

Аналіз літератури включає:

- Загальне ознайомлення з книгою чи статтею в цілому.
- Уважне читання вдруге окремих розділів, що дає можливість виділити основний зміст, що і заноситься в даний конспект.
- Складання конспекту або виписки основних положень, цитат.

Конспект повинен бути коротким, ясным, повним і точним. Ясність і короткість викладу не повинні суперечити вимогам повноти і точності, без яких конспект перетворюється в записи з приводу прочитаної книги. Для досягнення більшої точності основні положення роботи необхідно записувати в формулюванні автора, вказуючи сторінку, на якій викладена думка, яка записується. Повнота конспекту досягається за рахунок фіксації основних положень роботи, відтворення логіки авторського викладу матеріалу. Конспектувати краще тільки на одній стороні листка, щоб мати можливість потім при роботі з конспектом записувати свої зауваження і роздуми, піддати аналізу, зіставити точки зору, сформулювати свою позицію, своє розуміння даного питання.

Після конспектування джерел корисно скласти картотеку конспектів. Зручніше мати алфавітний і систематичний переліки конспектів. Перший дозволяє швидко дізнатися, чи є конспект тієї чи іншої роботи, а другий - в'яснити, які конспекти є з тієї чи іншої проблеми. Тому на кожний конспект варто заповнювати дві картки: одна знаходиться в алфавітній картотеці, друга - в систематичній. У кожній картці вказати порядковий номер конспекту, що дозволить швидко його знайти.

- Критичний аналіз і оцінку опрацьованого матеріалу. Він може бути побудований двома шляхами:

а) у вигляді викладу вивчення проблеми (що нового внесли ті або інші дослідники);

б) у вигляді аналізу сучасного стану проблеми (роботи, що розглядаються, ґрунтуються за ознакою спільності).

Вся опрацьована література повинна бути систематизована і узагальнена в теоретичному розділі наукової роботи.

Особливою умовою фактичного матеріалу, що подається у науковій роботі є цитати, що органічно вписуються в текст наукової роботи при аналізі позицій автора. Їх використовують з метою аргументації, точності передачі думки автора першоджерела, для ідентифікації поглядів при порівнянні різних точок зору тощо.

Цитата – (лат. *Cito* – наводжу, проголошую) – дослівний фрагмент тексту, чийсь слова, що наводяться письмово, органічно доповнюючи текст роботи. Використовують цитати для того, щоб без перекручувань, власних трактувань передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів при зіставленні різних точок зору тощо. Цитати є необхідною опорою автора роботи в процесі аналізу та синтезу інформації і для підтвердження окремих суджень, які висловлює студент. Відштовхуючись від них, можна створити систему переконливих доведень, доказів, необхідних для об'єктивної характеристики явища, яке спостерігається і досліджується. Нерідко автори досліджень вдаються до цитувань авторитетів у конкретній галузі знань для посилення своєї позиції.

Умовно, існуючі **посилання на використані джерела** можна поділити на три основних види:

- ❖ При непрямому цитуванні для обґрунтування положень теоретичного аналізу (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, конкретним щодо оцінювання його висновків і давати відповідне посилання на джерело: необхідно вказати в тексті власної роботи у квадратних дужках номер джерела із списку літератури. *Наприклад* [25], або [25, с. 17-56].
- ❖ При дослівному цитуванні після номеру джерела (через кому) вказується також номер сторінки, з якої дана цитата. *Наприклад*, [17, с. 125] означає, що дана цитата наведена на 125-ій сторінці джерела, яке описане в списку використаних джерел наукової роботи студента під номером 17.

- ❖ При посиланні автора наукової роботи на думку, спільну позицію кількох науковців подаються номери джерел і розділяються вертикально крапкою з комою. *Наприклад:* [2; 4; 7; 18; 24; 33].

Теоретичний аналіз включає стислий виклад теорії та історії вивчення проблеми дослідження, характеристику і порівняльний аналіз існуючих поглядів на проблему і шляхи її наукового дослідження, виявлення питань і проблем, які ще не знайшли належного вирішення, висвітлення методичних проблем і принципових труднощів, які виникають на шляху до поставленої мети.

Щоб уникнути цих помилок, слід уважно прочитати літературу і систематизувати погляди вчених у такому порядку:

- сутність даного явища чи процесу (позиція декількох авторів збігається у такому-то аспекті);
- що становить зміст даного процесу чи явища (його компоненти, ланцюги, стадії, етапи розвитку);
- погляди вчених з приводу шляхів вирішення даної проблеми на практиці (хто і який напрям розробив);
- які труднощі виявлені в попередніх дослідженнях, трапляються при практичному вирішенні завдання;
- які чинники, умови ефективного розвитку процесу чи явища в даній галузі виділені вченими.

Правильно проведений теоретичний аналіз проблеми дослідження дозволяє сформулювати конкретні завдання дослідження. Цей етап підготовки наукової роботи вимагає тісної взаємодії з науковим керівником, досвід якого допомагає студенту правильно визначитись із кількістю та обсягом завдань дослідження. Розділ повинен закінчуватися короткими висновками: перерахуванням вже досліджених аспектів проблеми, результатів досліджень, постановкою дискусійних питань, а також виділенням нових аспектів, які необхідно вивчити.

7. Оформлення основної частини наукової роботи

■ Обсяг роботи повинен відповідати вимогам, зазначеним у даних методичних рекомендаціях на 9 сторінці.

■ Робота друкується шрифтом Times New Roman. 14 шрифтом (28-30 рядків на сторінку).

■ Магістерська робота повинна бути зброшурована і мати міцну палітурку, курсова робота може мати м'яке брошурування.

■ Титульна сторінка оформляється за зразком, що додається. На другій сторінці подається зміст роботи.

■ Вступ повинен складати 3 - 5 сторінок.

■ Текст основної частини наукової роботи поділяється на розділи, підрозділи (пункти та підпункти). Заголовки структурних частин наукової роботи друкують великими літерами, симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком (за виключенням заголовку пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 одинарних інтервали.

■ Кожну структурну частину наукової роботи треба починати з нової сторінки.

■ Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака “№”. Першою сторінкою наукової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки не ставлять; на наступних сторінках номер проставляють у *правому верхньому куті* сторінки без крапки вкінці.

Номер **розділу** ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Заголовки структурних частин наукової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», друкують великими літерами симетрично до набору. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Підрозділи нумерують в межах кожного розділу. Номер підрозділу (*Наприклад*: “2.3.”) складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. У кожному розділі може бути щонайменше два підрозділи. Пункти (*Наприклад* : “1.2.3.”) нумерують за таким же самим принципом в межах кожного підрозділу. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Зразок розміщення та нумерації представлений у Додатку Ж.

Ілюстрації (схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в науковій роботі безпосередньо після тексту, де вони *згадані вперше*, або на наступній сторінці. Основними видами ілюстративного матеріалу в наукових роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», («Мал.») і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатись з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. *Наприклад:* Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно **під** ілюстрацією. Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи: - найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис. » («Мал.»); - порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами; - тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного; - експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом.

8. Оформлення додатків

■ Після висновків до наукової роботи включаються **додатки.**

До додатків за необхідності доцільно включати допоміжний матеріал:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи й акти випробувань, впровадження, розрахунки ефекту впровадження;
- інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, розроблених у науковій роботі;
- допоміжні ілюстрації.

Кожний додаток повинен починатись з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток (великі літери української абетки, за винятком літер Г, Є, І, і, Ї, Й, О, Ч, Ь), див. додатки даного методичного видання як зразок оформлення.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи і підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

9. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивченості досліджуваної теми, є “візитною карткою” автора роботи, його професійним обличчям, свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою та іншими інформативними джерелами, які цитувалися в науковому дослідженні. “Список...” повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою.

Використані автором джерела подаються у списку, який слідує за висновками до наукової роботи.

Літературні джерела розміщуються в списку в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Бібліографічний опис джерел та літератури складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної або видавничої справи. Якщо список містить посилання на літературу та джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за абеткою).

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати до вимог міждержавних і державного стандартів з обов’язковим наведенням назв праць. У “Списку...” можуть вказуватися тільки всі **опрацьовані** наукові джерела, на які є **посилання** в основному тексті наукової роботи. Приклади оформлення джерел додаються, Додаток 3.

Книги

Однотомний документ

Один автор

1. Виноградова РАН. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Элпис, 2008. – 304 с.
2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. ; НАН України, Ін-т математики. — Київ : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59). — *Бібліогр.: с. 97—106 (93 назви) та в підрядк. прим.*
3. Фіщук О.С. Порівняльна морфологія квітки роду *Sansevieria* Thunb. (*Asparagus* s. l.) та споріднених таксонів / О. С. Фіщук // Монографія – Луцьк, 2017. – 232 с.
4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів : Кальварія, 2005. — 196, [1] с. : *портр.* — (Першотвір = *Individual*).

Два автори

5. Фіщук О.С., Андреева В.В. Генетика і селекція рослин: термінологічний словник / Оксана Сергіївна Фіщук, Валентина Вікторівна Андреева. – Луцьк, 2017. – 31 с.

6. 46. Фіщук О.С., Андреева В.В. Генетика і селекція рослин: конспект лекцій / Оксана Сергіївна Фіщук, Валентина Вікторівна Андреева. – Луцьк, 2017. – 178 с.

7. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : *історія, спогади, арх. док.* / І. Матяш, Ю. Мушка. — Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. : *іл., портр.* — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1). — *Бібліогр. в кінці розд. та в тексті.*

8. Ромовська З.В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк ; *Акад. адвокатури України, Шк. адвокат. підготов.* — Київ : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).

9. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : *підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]* / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник ; *М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти.* — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с. : *іл., табл., портр.* — *Бібліогр.: с. 358—362.*

Три автори

10. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини: Навчальний посібник / І. Я. Коцан, Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич ; за ред. І. Я. Коцана. — Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. — 316 с.

11. Никифоров Г. С. Психологические аспекты саморегуляции состояния : учебное пособие / Г. С. Никифоров, Ю. И. Филимоненко, А. К. Польшин. — Ленинград, 1986. — 45 с.

12. Конопльов В. В. Психологічна адаптація курсантів ВНЗ МВС України до діяльності підрозділів кримінальної міліції : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Конопльов В. В. ; Нац. акад. внутріш. справ України. — Київ, 1999. — 16 с.

Чотири автори

9. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.] ; *Укр. НДІ продуктивності АПК М-ва аграр. політики України.* — Київ : НДІ "Укragропромпродуктивність", 2006. — 106 с. : *табл.* — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). — *Бібліогр.: с. 106.*

10. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : *[підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.]* / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. — Київ : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. : *іл., табл.* — (ПТО: Професійно-технічна освіта). — *Бібліогр.: с. 472—473.*

П'ять і більше авторів

11. Формування здорового способу життя молоді : *навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді* / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.] ; *Укр. ін-т соц. дослідж.* — Київ : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. : *іл., табл.* — (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13). — *Авт. зазначено на звороті тит. арк.* — *Бібліогр.: с. 84—85 та в підрядк. прим.*

Без автора

1. The angiosperm phylogeny group. An ordinal classification // *Ann. Mo. Bot. Garden*, 1998. – Vol. 85, № 4. – P. 531-553.
2. The angiosperm phylogeny group. An update of the angiosperm phylogeny group classification for the orders and families of flowering plants APG II // *Bot. J. Linn. Soc.*, 2003. – Vol. 141, № 4. – P. 399 - 436.
3. The angiosperm phylogeny group. An update of the angiosperm phylogeny group classification for the orders and families of flowering plants APG III // *Bot. J. Linn. Soc.*, 2009. –161, № 2. – P. 105-121.

Багатотомний документ

17. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.] ; *НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І.Вернадського, Ін-т архівознав., Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С.Грушевського*. — Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— . — (Джерела з історії науки в Україні). — *Бібліогр. в підрядк. прим. Ч. 2 : Додатки*. — 2007. — 573, [1] с. : іл., табл. — *Бібліогр.: с. 346—370 (2046 назв)*. — *Імен. покажч.: с. 529—554*. — *Геогр. покажч.: с. 555—565*.

Матеріали конференцій, з'їздів

18. Фіщук О. С , Набойчик О. А. Положення роду *Cordyline* Comm. Exr. Br. у філогенетичній системі // Матеріали XIV Всеукраїнської научної конференції молодих учених «Актуальні проблеми естественних и гуманитарных наук в исследованиях молодых ученых», 19-20 апреля 2012 г – Черкаси, 2012. – С. 217-219
19. 4. Фіщук О. С. Положення роду *Dracaena* Vand. ex L у філогенетичній системі // Матеріали III міжнародно-практичної конференції «Сучасні проблеми біології, екології та хімії (11-13 травня 2012 р.)». – Запоріжжя: *Cory Art.*, 2012 – С.56-57
20. Фіщук О.С., Одінцова А.В. Морфологія гінецея *Sansevieria spicata* (Cav.) How, *S.doonery* N. E. Br. та *S. fernwood* Grigsby (*Dracaenaceae* Salisb.) // Збереження біорізноманіття тропічних і субтропічних рослин: Матеріали міжнародної наукової конференції (7-10 жовтня, 2013р.). – Харків: ФОП Тарасенко В.П., 2013. – С. 137-140
21. Фіщук О.С., Дишковська М.В., Одінцова А.В. Кількісні показники тичинкового репродуктивного успіху у представників родини *Convallariaceae* // Актуальні питання досліджень рослинного світу Карпат: ретроспектива та сучасність. Матеріали міжнародної наукової конференції (8-9 грудня, 2016, м. Ужгород, Україна), 2016. – С .62.

Препринти

29. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б.А., Воеводин В.Н. — Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. : ил., табл. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4). — *Библиогр.: с. 18—19 (23 назв.)*.

30. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. : *іл., табл.* — (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1). — *Бібліогр.*: с. 8.

Словники

31. Географія : *словник-довідник* / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Харків : Халімон, 2006. — 175, [1] с. : *табл.* — *Алф. покажч. ст.*: с. 166—175.

32. Тимошенко З.І. Болонський процес в дії : *словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл.* / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко ; Європ. ун-т. — Київ : Європ. ун-т, 2007. — 57 с. : *табл.*

33. Українсько-німецький тематичний словник = *Ukrainisch-deutsches thematisches Wörterbuch* : [близько 15 000 термінів / уклад. Н. Яцко та ін.]. — Київ : Карпенко, 2007. — 219 с.

34. Європейський Союз : *словник-довідник* / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — Київ : К.І.С., 2006. — 138 с. : *іл., табл.*

Атласи

35. Україна : *екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО* / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. — Київ : Варта, 2006. — 217, [1] с. : *іл., табл., портр., карти.*

36. Анатомія пам'яті : *атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів* / О.Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с. : *іл., табл.* — *Бібліогр.*: с. 217—218.

37. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Курда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Харків : Ранок, 2005. — 96 с. : *іл.* — *Алф. покажч.*: с. 94—96.

Стандарти

41. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — Київ : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. : *табл.* — (Національний стандарт України).

42. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. : *табл.* — (Національні стандарти України). — *Текст: нім., англ., фр., рос., укр.*

43. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. : *табл.* — (Національний стандарт України)

Каталоги

44. Межгосударственные стандарты : *каталог : в 6 т.* / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт,

2006— . — (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. — 2007. — 264 с. Т. 6. — 2007. — 277 с. : *табл.* — *Библиогр.*: с. 277 (6 назв.).

45. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : *каталог-довідник* / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.] ; *Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей.* — Львів : Новий час, 2003. — 160 с. : *іл., табл.*

46. Університетська книга : *осінь, 2003* : [каталог]. — [Суми : Унів. кн., 2003]. — 11 с. : *іл.*

47. Горницкая И.П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. ; *Донец. ботан. сад НАН Украины.* — Донецк : Лебедь, 2005. — 228 с., [4] л. ил. : *табл.* — *Библиогр.*: с. 226—227 (28 назв.). — *Алф. указ. рус. и латин. назв. растений*: с. 181—192.

Бібліографічні покажчики

48. Куц О.С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році : *спец.*: 24.00.01 — *олімп. і проф. спорт*, 24.00.02 — *фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення*, 24.00.03 — *фіз. реабілітація* / О. Куц, О. Вацеба ; *Львів. держ. ун-т фіз. культури.* — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с. : *табл.* — *Текст: укр., рос., англ.*

49. Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / *М-во внутр. справ України, Львів. держ. ун-т внутр. справ* ; [уклад. Кирись Б. О., Потлань О. С.]. — Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).

Дисертації, Автореферати дисертацій

52. Порівняльна морфологія квітки роду *Sansevieria* Thunb. (*Asparagus* s. L.) та споріднених таксонів : автореф. дис. ... канд. біол. наук : 03.00.05 / Фіщук Оксана Сергіївна ; НАН України, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного. - Київ, 2015. - 22 с.

53. Підготовка студентів біологічних факультетів до педагогічної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Іванців Оксана Ярославівна ; Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. - Луцьк, 2000. - 181 арк. - арк. 153-169

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання

54. Иванина Л.И. Семейство драценовые (*Dracaenaceae*). Жизнь растений: В 6-ти томах, Т. 6. / Л.И. Иванина / Под ред. А.Л.Тахтаджяна. — М. : Прсвещение, 1982. — 543 с.

Електронні ресурси

55. Building a digital library of scholarly resources from and about Africa. — 2008. / <http://www.aluka.org/action/>

56. Zipcode Zoo. BayScience Foundation. — 2008. / <http://zipcodezoo.com/Plants/D/Dracaena>

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та

видавничої справи. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі. Елементи, виділені **напівгрубим курсивом**, є факультативними

Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язкові і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

Зразок оформлення титульної сторінки до ВКР
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
Кафедра _____
(великими літерами: 14 п/ж шр., через 1 інтервал)

Випускна кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПРИЗВИЩЕ ІМ'Я ПО БАТЬКОВІ студента
(великими літерами, 14 п/ж шрифтом)

НАЗВА ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
(великими літерами: 18-24 п/ж шр.)

Спеціальність: _____ « _____ »
код назва спеціальності

Освітня програма _____
назва

Робота на здобуття освітнього ступеня « _____ »

Науковий керівник:
ПРИЗВИЩЕ ІМ'Я ПО БАТЬКОВІ,
(великими літерами, 14 п/ж шрифтом)
вчене звання, наук. ступінь, (посада)

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____
засідання кафедри _____
від _____ 201_ р.

Завідувач кафедри
(_____) _____
ПІБ

ЛУЦЬК - 2018

Додаток Д
Зразок оформлення змісту до наукового дослідження

2

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 НАЗВА	
1.1. Назва першого підрозділу розділу 1.....	7
1.2. Назва другого підрозділу розділу 1.....	15
1.3. Назва третього підрозділу розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2 НАЗВА	
2.1. Назва першого підрозділу розділу 2.....	31
2.2. Назва другого підрозділу розділу 2.....	40
2.3. Назва третього підрозділу розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3 НАЗВА	
3.1. Назва першого підрозділу розділу 3.....	62
3.2. Назва другого підрозділу розділу 3.....	69
2.3. Назва третього підрозділу розділу 3.....	74
ВИСНОВКИ.....	81
ДОДАТКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	3
ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ	
2. Вибір теми наукової роботи	3
3. Структура курсової роботи	5
4. Структура магістерської наукової роботи	7
5. Написання та оформлення основної частини наукової роботи	9
5.1. Написання та оформлення вступу до наукової роботи	9
5.2. Написання та оформлення розділів дослідження	13
5.3. Написання та оформлення висновків дослідження	15
6. Робота над літературними джерелами для написання теоретичного розділу наукового дослідження	16
7. Проведення емпіричного дослідження	20
8. Оформлення основної частини наукової роботи	22
9. Оформлення додатків	27
10. Оформлення списку використаних джерел	28
ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
11. Попередній захист ВКР	29
12. Порядок захисту випускної кваліфікаційної роботи	30
13. Підготовка доповіді та виступ студента при захисті ВКР	33
14. Оцінювання курсових та випускних кваліфікаційних робіт	38
15. Порядок зберігання випускних кваліфікаційних робіт	40
ДОДАТКИ	85
Додаток А Форма заяви про затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	41
Додаток Б Форма завдання на випускну кваліфікаційну роботу (проект), Календарний план	42
Додаток В.1 Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи	44
Додаток В.2 Зразок оформлення титульної сторінки до ВКР	45
Додаток Д Зразок оформлення змісту до наукового дослідження	46
Додаток Е Зразок оформлення посилань на використані джерела в основному тексті наукової роботи	47
Додаток Ж Зразок дотримання вимог щодо структурування розділів наукової роботи	49
Додаток З Зразок оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел	50
Додаток И Форма подання голові ДЕК до захисту випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	61
Додаток К Орієнтовна форма рецензії на випускну кваліфікаційну роботу (проект)	62
Додаток Л Форма акту впровадження результатів ВКР	63
Додаток М Зразок заяви студента про відсутність плагіату у науковій роботі	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баскаков А. Я., Методология научного исследования / А. Я. Баскаков, А. В. Туленков. – Київ : МАУП, 2002. – 158 с.
2. Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – Київ. - № 5. – 2009. – С. 26-30.
3. Ковальчук В. В., Основи наукових досліджень: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – 2-ге вид. перероблене і доповнене. – Київ : ВД «Професіонал». – 214 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень / О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2005. – 187.
5. Методы исследования в спорте: Учебное пособие / Под общ. ред. В. П. Филина, А. С. Ровного. – Харьков : Основа, 1992. 149 с.
6. Матеріали до організації навчального процесу у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки / упоряд. С. В. Гаврилюк, Л. О. Заєць. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 436 с.
7. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник / Г. С. Цехмістрова. – Київ : ВД «Слово», 2003. – 185 с.
8. Шейко В.М., Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 2-е вид., переробл. і доп / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання-Прес, 2007. – 154 с.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Фіщук Оксана Сергіївна
Іванців Оксана Ярославівна

Методичні рекомендації до організації навчально-дослідницької
діяльності студентів та написання наукових робіт

Друкується в авторській редакції

Підп. до друку 2018 р. Формат 60x84/16
Папір офс. Гарн. Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,3.
Обл.-вид.арк. 1,0. накладом 50 прим.
Друк «Вежа»